

Реализация поставленной задачи предполагает тщательное изучение сложившихся в мировой практике форм и методов организации системы повышения финансовой грамотности, координации действий всех участников проекта с целью адаптации мирового опыта к условиям жизни и менталитету населения России. Что касается Украины, в Днепропетровском университете экономики и права (ДУЭП) состоялась презентация общенациональной программы финансовой грамотности школьников «Школа финансового успеха». Авторами общенациональной образовательной программы выступили «ЮниорБанк» (образовательный проект «ПриватБанка») и ДУЭП – один из негосударственных вузов Украины. Авторы программы «Школа финансового успеха» подчеркивают ее социальную направленность, предоставление открытого и равного доступа всем школам, педагогам и родителям к методикам и учебным материалам для проведения уроков и факультативов о практической экономике. Данная образовательная программа «Школа финансового успеха» внедряется как составная часть всемирной программы финансовой грамотности под патронатом международной платежной системы VISA.

В Донецком государственном университете управления также был внедрен курс «Личные финансы», который был направлен на подготовку студентов финансово-экономического факультета в области финансового планирования. Курс вызвал высокую заинтересованность у студентов, как нового направления в профессиональной сфере, а также благодаря перспективе вылиться этому курсу в новую специальность «финансовый советник», которая будет призвана заниматься вопросами улучшения экономического состояния населения, опираясь на знания в управлении свои бюджетом, реализации знаний в направлении внутренних инвестиций, что, в свою очередь, является стратегическим способом влияния на экономическую стабильность региона.

Выводы. Согласно изложенному выше материалу следует подчеркнуть, что образовательная программа по изучению личных финансов на уровне вузов является одной из инноваций современного экономического образования. В данной программе рассматривается необходимость, возможность и пути реформирования системы экономического образования в контексте требований рынка труда к подготовке кадров и с учетом особенностей различных звеньев системы экономического образования. Цель выпуска специалистов нового финансового направления – способствовать повышению финансового просвещения различных слоев населения, как способа привлечения личных финансов в качестве инвестиционного потенциала в реальный сектор экономики.

Литература

1. Абрамов Л.К. Цільові програми та механізми забезпечення прозорості у процесі їх реалізації / Л.К. Абрамов, Т.В. Азарова. – Кіровоград : ІСКМ, 2010. – 100 с.
2. Люткевич О.М. Ідентифікація фінансового потенціалу домашніх господарств регіону / О.М. Люткевич // Регіональна економіка. – 2011. – № 1. – С. 73.
3. Управление частными капиталами в системе социальных финансов / [под ред. И.П. Хоминич]. – М. : Финансы и статистика, 2008.

Надійшла 10.05.2012; рецензент: д. е. н. Поважный А. С.

УДК 314.748

Л. О. КУРІЙ

Хмельницький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ І ЯКІСНИХ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Досліджено абсолютні, відносні та якісні показники міжнародної міграції, розглянуто важливість їх використання при розробці та оцінці державної міграційної політики. Визначено показники міграційної взаємодії між країнами. Запропоновано розрахунок та застосування показників міграції населення при розробці та оцінці міграційної політики.

The absolute, relative and qualitative indicators of international migration are researched and the importance of their use in migration policy developing and evaluation is considered. The indicators of multi-country migration interaction and comparison are defined. The calculation and application of population migration indicators in the development and evaluation of migration policies are suggested.

Ключові слова: показники міграції, міграційна статистика, міграційна політика.

Постановка проблеми. Міграція населення є вагомим складовим елементом економічної безпеки держави. Обсяги міжнародної міграції постійно зростають та багатогранно впливають на більшість сфер життєдіяльності окремих країн світу – соціальну, демографічну, економічну, культурну. Масштабність ефектів від міграції та відповідна необхідність забезпечення економічної безпеки вимагають проведення національними урядами виваженої міграційної політики.

Вирішення демографічних проблем та задоволення потреб ринку праці шляхом регулювання міграцій виступають ключовим питанням наукових досліджень з міграційної політики. Важливість даних

питань зумовлена сучасною концепцією розвитку людського потенціалу як рушійної сили економічного прогресу та побудови, заснованої на знаннях системи господарювання. Відсутність комплексного підходу до збору і аналізу статистичної інформації з міграційних процесів перешкоджає розробці ефективних інструментів їх регулювання та стримує досягнення бажаних результатів демографічної та економічної політики. В цьому руслі актуальності набуває дослідження статистичних показників, що характеризують міграцію не тільки з кількісної її сторони, але й з якісної – вплив на ринок праці, соціально-економічні ефекти від міграції, її взаємозв'язок з людським розвитком, забезпечують здійснення міжнародних порівнянь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні абсолютні та відносні показники міграції досліджуються у працях українських науковців: Е. Лібанової, О. Макарової, О. Пуригіної, С. Сардак та інших [1]. О. Позняк приділяє значну увагу трудовій еміграції та розглядає показники її впливу на ситуацію на ринку праці [5]. Зарубіжні науковці, М. Розенберг та Дж. Коен, акцентують увагу на вивченні показників міграційної взаємодії між різними країнами та регіонами [3, 4]. Водночас, недостатньо дослідженою залишається можливість комплексного використання кількісних та якісних показників міграції у статистичних дослідженнях з метою вдосконалення заходів міграційної політики.

Метою статті є дослідження і групування кількісних та якісних показників для їх використання у статистичних дослідженнях з метою ефективного управління міграційними процесами.

Основний матеріал дослідження. Аналіз міжнародної міграції передбачає використання кількісних абсолютних, відносних та якісних показників. Абсолютні показники виявляють масштаби міграції, відносні – показують рівні міграції та характеризують її інтенсивність, якісні показники відображають взаємозв'язок міграції та розвитку (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Абсолютні та відносні показники міжнародної міграції [1, 2]

Абсолютні показники міграції	Відносні показники міграції
Імміграційний потік Im_t – кількість прибулих за певний період	Інтенсивність імміграції $Iim = \frac{Im}{P}$, де P – чисельність населення регіону
Еміграційний потік Em_t – кількість вибулих за певний період	Інтенсивність еміграції $Iem = \frac{Em}{P}$, де \bar{P} – середня чисельність населення регіону
Міграційний оборот $MT_t = Im_t + Em_t$ (1) – кількість осіб, що змінили місце проживання за певний період	Інтенсивність міграційного обороту $IMT = \frac{MT}{P}$
Сальдо міграції $MS_t = Im_t - Em_t$ (2) – результативність міграційного руху за певний період	Інтенсивність результативності (сальдо) міграції $IMS = \frac{Iim}{Iem}$
Загальна кількість міжнародних мігрантів MG – чисельність осіб, що перебувають у країні на певний момент, яких можна ідентифікувати як міжнародних мігрантів	Перевищення в'їзду мігрантів над виїздом $K_{ex} = \frac{Em}{Im}$ [2]

Для визначення сили міграційної взаємодії між двома регіонами (або країнами) використовується гравітаційна модель міграції, що враховує кількість населення та відстань між кожним з них. Модель базується на двох припущеннях:

а) більш розвинуті та важливі у світовій економічній системі регіони, які, як правило, мають значну кількість населення, знаходяться у тіснішому міграційному взаємозв'язку, ніж менші за значенням регіони;

б) регіони з меншою відстанню володіють більшим міграційним взаємозв'язком. Тобто сила міграційного взаємозв'язку прямо пропорційна кількості населення регіонів та обернено пропорційна квадрату відстані між ними (1).

$$SMB = \frac{P_1 \times P_2}{D^2}, \quad (1)$$

де SMB (Strength of Migration Bond) – сила міграційного взаємозв'язку; $P_{1,2}$ – населення країн; D – відстань [3].

Сучасні підходи до вимірювання кількості міжнародних мігрантів передбачають використання демографічних і географічних незалежних змінних [4]. Визначення обсягу міграційного потоку з країни походження в країну призначення визначається за формулою (2).

$$M_{OtoD} = cons \times P_{orig}^a P_{dest}^b A_{orig}^c A_{dest}^d D_{orig,dest}^f \times [10th.c.o; 10th.c]^g \times [10th.c.d; 10th.c]^h \times [an7oth.c.o \& 10oth.c.d]^{coef} \times [10th.c.o \& th.c.d.s; 10th.]^i \times [10th.c.d \& th.c.d.s; 10th.]^j \times [an7oth.c.o \& 10oth.c.d]^{coef} \times 10^{k(\delta^{\varepsilon}-1985)} \times \exp(\varepsilon) \quad (2)$$

де $\varepsilon \sim N(0, \sigma^2)$ є незалежною; $\exp(\varepsilon)$ – логарифмічно нормальний вектор похибок; 10th.c.o; 10th.c – 10, якщо країною походження є дана країна; 1, якщо інша; 10th.c.d; 10th.c – 10, якщо країною призначення є дана країна; 1, якщо інша; an7oth.c.o & 10oth.c.d – аналогічні показники для семи інших країн походження та десяти інших країн призначення; 10th.c.o & th.c.d.s; 1 oth. – 10, якщо країною походження є дана країна і дана країна є джерелом даних; 1, якщо інша; 10th.c.d & th.c.d.s; 1 oth. – 10, якщо країною призначення є дана країна і дана країна є джерелом даних; 1, якщо інша; P_{orig} – населення країни походження; P_{dest} – населення країни призначення; A_{orig} – площа країни походження; A_{dest} – площа країни призначення; $D_{orig,dest}$ – відстань між країною походження і призначення; a, b, c, d – експоненти, визначені Дж. Коеном [4] як лінійні коефіцієнти в узагальнених лінійних моделях (узагальнені лінійні моделі були створені на основі даних з 11 країн: Австралії, Бельгії, Канади, Данії, Німеччини, Італії, Нідерландів, Іспанії, Швеції, Великобританії та США, – обраних на основі якості їхніх даних з міжнародної міграції за період з 1960 по 2004 рік); g – коефіцієнт, що підсумовує невідповідності впливи на очікувану кількість мігрантів з даної країни відповідно до року, населення, площі країн походження і призначення та відстані між ними. Показники i, j, coef, k кількісно відображають вплив невідповідних характеристик окремих країн: історію міграції, міграційну політику, рівень статистичного забезпечення; економічну, географічну та культурну схожість і відмінності.

Для забезпечення зміни міграції з часом рік у формулі є незалежною змінною. Віднімання від визначеного року 1985 забезпечує стабільність розрахунку моделі.

Таким чином кількість мігрантів за рік з країни походження в країну призначення є пропорційною населенню, площі країн та відстані між ними з врахуванням функції року та специфічних індикативних змінних [4].

Якісні показники міграції можна класифікувати за наступними критеріями: 1) впливом на ринок праці; 2) ефектами від міграції; 3) можливістю міжкраїнного порівняння.

Зовнішня трудова міграція впливає на ринок праці країни, змінюючи рівень зайнятості та безробіття шляхом скорочення або зростання чисельності економічно активного, зайнятого і безробітного населення. Виявлення кількості людино-років трудової діяльності за кордоном для різних вікових груп характеризує рівень втрати трудового потенціалу ринку праці країни і рівень його реалізації в країнах призначення (табл. 2) [5].

Таблиця 2

Якісні показники міжнародної міграції за критерієм впливу на ринок праці [5]

Показник	Формула розрахунку
1) Чисельність економічно активного населення за умов відсутності зовнішніх трудових міграцій	$A' = A + R^m + {}^a M$
2) Кількість зайнятих за відсутності зовнішніх трудових міграцій	$E' = E - SE^m - B^m - L^m$
3) Кількість безробітних за відсутності зовнішніх трудових міграцій	$U' = A' + R^m + {}^a M - E + SE^m + B^m + L^m$, де A – чисельність економічно активного населення; E – чисельність зайнятого населення; U – чисельність безробітних; ${}^a M$ – кількість актуальних трудових мігрантів, осіб, які працюють за кордоном на момент спостереження; R^m – кількість осіб, які не формують попит на робочі місця на внутрішньому ринку праці; SE^m – кількість осіб, які відкрили власну справу (за умов самозайнятості) за рахунок "міграційних" доходів; B^m – кількість осіб, які відкрили власну справу (в якості підприємців-роботодавців) за рахунок "міграційних" заробітків; L^m – кількість осіб, які працюють за наймом на підприємствах, організованих трудовими мігрантами
4) Кількість людино-років трудової діяльності за кордоном	$LmW_x^i = Lm_x \times i_x \times y_x$, де LmW_x^i – кількість людино-років трудової діяльності за кордоном у віці x років; Lm_x – кількість людино-років життя у віці x років; i_x – рівень участі у трудових міграціях у віці x років (відношення кількості осіб віку x, які хоча б один день протягом року пропрацювали за кордоном, до загальної чисельності вікової групи x); y_x – середня тривалість перебування за кордоном одного трудового мігранта вікової групи x років

Наслідки та результати міжнародної міграції для країн походження, призначення та самих мігрантів відображають показники сукупного доходу від міграції, корисності міграції, ефективності та результативності міграції. Ступінь зміни освітньо-кваліфікаційного потенціалу внаслідок міграції характеризує коефіцієнт інтенсивності зміни рівня освіти населення в результаті переміщення (табл. 3).

Таблиця 3

Якісні показники міжнародної міграції за критерієм ефектів від міграції

Показник	Формула розрахунку
Коефіцієнт інтенсивності зміни рівня освіти населення в результаті міграційного руху	$\Delta e_i = \frac{\sum K_n S_n^i}{P^i}, [6]$ де Δe^i – коефіцієнт інтенсивності зміни рівня освіти населення i-го регіону в результаті міграцій; k_n – кількісний показник років освіти населення, прирівняний до відповідної якісної градації; S_n^i – сальдо міграцій населення даного регіону за рахунок осіб, що мають освіту градації n; P^i – середньорічна чисельність населення i-го регіону
Сукупний дохід від міграції	$M_{hd} = \int \left[\frac{I_d(t) - I_h(t)}{I_h(t)} \right], [6]$ де $I_h(t)$ – очікуваний реальний дохід у країні походження мігрантів; $I_d(t)$ – очікуваний реальний дохід від міграції у країні призначення
Корисність міграції	$U_t = \ln(w_d)_t + \gamma \ln(e_d)_t - \ln(w_h)_t - \eta \ln(e_h)_t - z_t, [6]$ де w_d – заробітна плата у країні призначення; w_h – заробітна плата у країні походження; e_d – можливість зайнятості у країні призначення; e_h – можливість працевлаштування у країні походження; z – витрати на міграцію
Ефективність міграції	$E = \frac{Im - Em}{Im + Em} [6]$
Результативність міграції	$E_p = \frac{Im - Em}{Im} [6]$

Для порівняння міграційних потоків у різні країни світу використовується порівняльний коефіцієнт міграції, коефіцієнт інтенсивності міграційних зв'язків між країнами та ранжування країн за ступенем привабливості мігрантів (табл. 4).

Таблиця 4

Якісні показники міжнародної міграції за критерієм можливості міжкраїнного порівняння [2]

Показник	Формула розрахунку
Порівняльний коефіцієнт міграції	$K_{ij} = \frac{M_{ij} \times P_{ij}}{P_i \times P_j},$ де M_{ij} – чисельність мігрантів з країни i в країну j; P_{ij} – чисельність населення країни i на початок визначеного періоду; P_i, P_j – відповідно загальна чисельність мігрантів з країни i в країну j
Коефіцієнт інтенсивності міграційних зв'язків між країнами	$K'_{ij} = \frac{\sum_{i=1}^n P_{ij}}{M_{ij} P_i}$
Ранжування країн за ступенем привабливості мігрантів (матрична модель міграційних потоків)	$x'_{ij} = \frac{M_{ij}}{M_{ij} + M_{ji}}, x'_{ij} = 1 - x'_{ji}$ $x'_{ij} = \varphi(x_{ij}) \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{x_{ij}} e^{-\frac{x_{ij}^2}{2}} dx, x_{ij} = x_{ji} \text{ (при нормальному розподілі)}$

Розрахунок та використання даних показників у статистичних дослідженнях створюють можливості для розширення змісту міграційної статистики. Згідно з рекомендаціями Міжнародної організації з міграції, всі країни мають проводити максимально ефективний збір інформації з міграційних процесів та подальший аналіз цих даних для застосування при розробці міграційної політики [7].

Оброблені та проаналізовані статистичні дані, перетворені у відповідні показники,

використовуються при оцінці державної міграційної політики, що є важливим етапом її проведення. Оцінка державної міграційної політики базується на виявленні впливу політики на окремих мігрантів та місцеве населення; визначенні міри міграційної політики, до якої вона здатна створювати загальні соціальні переваги у макроекономічній перспективі; виявленні співвідношення найкращих з можливих результатів політики і витрат на її проведення.

Перспективним є використання досліджених показників міграції Державною міграційною службою для виявлення та прогнозування основних тенденцій міграційних потоків, їх впливу на соціально-економічний розвиток, становище на внутрішньому ринку праці та розвиток людського потенціалу, виявлення оптимальних шляхів управління цими процесами.

Висновки. Важливим етапом здійснення оцінки міграційної політики для забезпечення економічної безпеки держави є аналіз та обробка статистичних даних з міграції, перетворення їх у відповідні показники. Використання кількісних абсолютних, відносних та якісних показників міграції необхідне для виявлення інтенсивності міграційних процесів, їх впливу на соціально-економічний та людський розвиток, міграційної взаємодії між країнами. В цьому напрямку перспективним є дослідження можливостей використання показників міграції в Україні для розробки ефективних заходів регулювання міграційних процесів.

Література

1. Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція / О.Г. Пуригіна, С.Е. Сардак. – К. : Академія, 2007. – 312 с.
2. Управління трудовим потенціалом / [В.С. Пономаренко, В.М. Гриньова, М.М. Салун, та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 348 с.
3. Rosenberg M.T. Gravity Model Predict The Movement of People and Ideas Between Two Places [Електронний ресурс] / M. T. Rosenberg. – Режим доступу : <http://geography.about.com/library/weekly/aa031601a.htm>
4. Cohen J. E. International migration beyond gravity: A statistical model for use in population projections [Електронний ресурс] / J. Cohen, M. Roig, D. Reuman, C. GoGwilt // PNAS. – October 7, 2008. – Vol. 105 no. 40. – Режим доступу : www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.0808185105
5. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і перспективи / [за ред. О.В. Позняка]. – Умань, 2007. – 276 с.
6. Mansoor A., Quillin B. Migration and Remittances: Eastern Europe and the former Soviet Union – The World Bank, 2007. – 214 p.
7. World Migration Report 2010. The Future of Migration: Building Capacities for Change [Електронний ресурс] / International Organization for Migration. – Geneva. – 2010 – 272 p. – Режим доступу : http://tuta.neru9.com/icn.org/ge/pdf/eng/world/2011/WMR_2010_ENGLISH.pdf

Надійшла 10.05.2012; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.

УДК 334.7

Т. О. СЛИВКА

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розкриті особливості розвитку корпоративної власності в Україні. Досліджено сучасний стан вітчизняного корпоративного сектора. Розглянуто управління державними корпоративними правами.

The special features of development of corporate assets in Ukraine are studied. Domestic corporate sector is examined at the present stage. State corporate rights management is considered.

Ключові слова: акціонерне товариство, корпоративний сектор, корпорація.

Вступ. В сучасних умовах процеси інтеграції корпоративного капіталу, що відбуваються на глобальному рівні, призводять до появи великих монополізованих корпорацій, які є основою економік розвинених країн світу. Транснаціональні корпорації поширюють свій вплив в масштабах всієї світової економіки та значною мірою підпорядковують собі національні підприємства. За таких обставин відсутність в Україні потужних корпорацій зі світовим рівнем технологічного розвитку та організації виробництва, здатних конкурувати із ТНК, створює загрозу для економічного зростання та ефективного функціонування економіки. Саме тому дослідження стану та перспектив розвитку вітчизняного корпоративного сектора є актуальним та необхідним для вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності підприємств, створення потужних високотехнологічних корпорацій та впровадження ефективного державного управління корпоративними правами в Україні.

Сучасні тенденції розвитку корпоративного капіталу в цілому та корпоративного сектора України, зокрема, досліджуються в наукових працях таких авторів, як В. Бодров, Ю. Кіндзерський, В. Мандибура,